

Eurovegas: col·lisió de drets?

Cèsar Blanché

BioC-GReB, Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona, Av. Joan XXIII s/n, 08028 Barcelona. cesarblanche@ub.edu

Publicat *on-line*: 28 de març de 2012

Aquestes darreres setmanes, els mitjans de comunicació van plens de notícies sobre el projecte de construcció d'**Eurovegas**, un macro-complex lúdic (joc, hostaleria, residencial) al delta del Llobregat. A més del vessant econòmic i social, mereix també una mirada des del punt de vista ambiental.

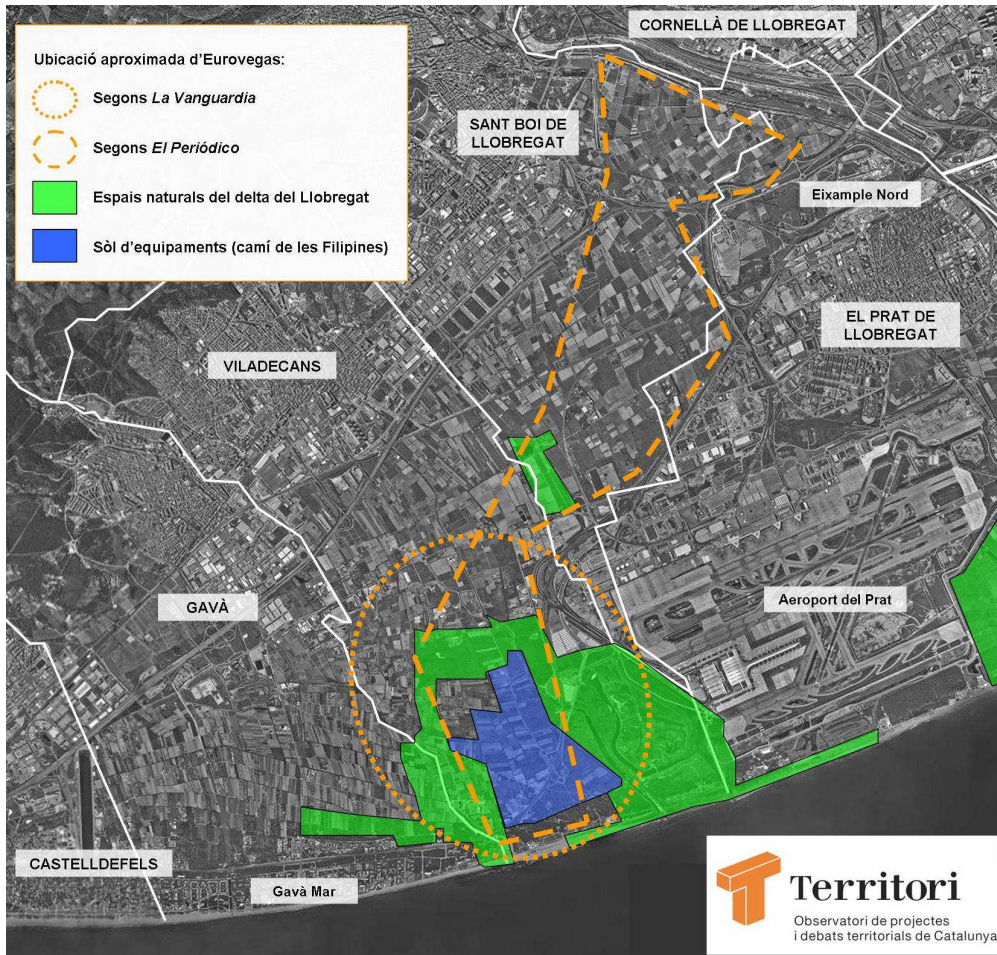
La informació que arriba als ciutadans sobre aquest projecte ([1](#) i [2](#)) és molt fragmentària i, tant els promotors com les administracions, apliquen una cautela i una reserva a les negociacions que obliguen també la reflexió a la màxima precaució, sigui dit d'entrada.

Independentment de si el projecte s'arriba a dur a terme o no (potser la pugna de la ubicació catalana amb l'emplaçament alternatiu, a Madrid, ja està resolta i ara només assistim a una escenificació de la negociació, en tot cas se sabrà al juny ([3](#))), el coneixement d'aquesta iniciativa ha generat un debat social que té molts aspectes i és complex, però que de seguida ha propiciat dos bàndols, a favor i en contra, gairebé al 50%, [segons les enquestes](#).

Els favorables ho són per motius (els que es manifesten públicament) de generació de llocs de treball, d'inversió en moments de crisi, tot reconeixent que cal pagar un cert preu (legal, social, econòmic o ambiental) a canvi de la inversió; els detractors opinen que el preu a pagar col·lectivament és massa car, per damunt dels beneficis personals dels qui hi obtindrien feina (tot i que reconeixen, també, que deixar passar l'oportunitat no és fàcil d'explicar a qui té necessitats econòmiques greus i no té lloc de treball). En tots dos casos, el sí i el no, en aquest cas (però no pas

en d'altres debats socials) solen reconèixer la part de raó que té l'opinió contrària, només que difereixen en el percentatge de pes que té cada argumentació.

Dels múltiples aspectes de la qüestió, l'ambiental ha sorgit al debat públic -sempre en un segon pla, això sí- al·legant, com és habitual, la necessitat de protecció de les aus (4) i, en menor mesura, la legalitat de la zona com a ENP (Natura 2000, ZEPA) (5) o el perill de perdre espai agrícola per motius de seguretat alimentària (6).

Ubicacions d'Eurovegas al Baix Llobregat (Foto: Territori).

De la flora, pràcticament ni esment! És clar que no sabem la delimitació precisa de les afectacions que pot comportar el projecte d'Eurovegas i no podem assegurar quines poblacions de plantes poden entrar en el radi d'acció de les possibles obres i transformacions del territori, principalment (sembla) al terme de Viladecans. Però tàxons com ara *Maresia nana*, *Orobancha foetida*, *Stachys maritima*, *Achillea (=Otanthus) maritima*, entre diverses d'altres citades al Llibre Vermell (Sàez *et al.*, 2010) i presents a la zona, o bé *Kosteletzkia pentacarpa*, protegida des de la Directiva Hàbitats fins al Catàleg de Flora amenaçada de Catalunya i que és objecte de seguiment almenys des de l'any 2001 (Pino & de Roa, 2001) són candidates a rebre l'impacte d'un projecte de dimensions molt importants. La pròpia naturalesa legal de la protecció del territori (almenys la part que és coberta per normativa comunitària) i que ja ha resistit l'ampliació de l'aeroport del Prat, podria estar sotmesa, segons algunes fonts, a alguna mena de "matisació" o "suspensió parcial".

La doctrina del *shock*

El que es planteja, doncs, és si en temps de crisi, el sacrifici considerat “necessari” (per a la biodiversitat, però també per al medi en general, per al model de creixement/desenvolupament del territori en concret i del país en general, etc.) pot justificar la no-aplicació d’uns acords ja existents (i aprovats democràticament i legals) sobre el medi natural (i sobre d’altres aspectes, com ara la legislació sobre fum i tabac o l’aplicació de normes d’estrangeria o de mercat de treball). Segons com, una causa de necessitat econòmico-social (una crisi gairebé catastròfica) estaria justificant la presa de decisions que, en condicions d’estabilitat o de bonança econòmica, no es podrien prendre de cap manera, és a dir, una situació molt semblant a la “doctrina del *shock*” que Naomi Klein planteja com l’exploació per part dels mercats de les situacions de catàstrofe.

Portada de *La Doctrina del shock* (Naomi Klein, 2008)

Plantejat així, milers (les xifres varien segons el dia o el mitjà de comunicació) de llocs de treball per a milers d’aturats no valen “quatre floretes i quatre ocells”? Tenen més drets “quatre herbes” que les persones que no tenen ingressos? Exactament així es va plantejar el debat sobre l’exploació de *Taxus brevifolia* (el teix del Pacífic americà), a l’inici de la dècada dels anys 90: tenen més drets “quatre arbres” que les nostres mares (o germanes o dones) a ser tractades de càncer de mama o d’ovari amb el taxol que obtindríem d’aquests arbres? (literalment “*Do we need to sacrifice a unique Pacific yew ecosystem in order to treat ovarian and breast cancer for our mothers, sisters, and daughters?*”, a tota plana al New York Times). El cas es va resoldre amb audiències públiques, tribunals, congressos i un informe d’impacte ambiental de més de 2.000 pàgines, que finalment va conduir a la salomònica decisió de l’autorització de comercialització per part de la FDA (l’Agència nordamericana de regulació de medicaments) a canvi del compromís de cerca de fonts alternatives (no silvestres) de proveïment de taxol (avui desenvolupades per biotecnologia i conreu parcialment, però que no cobreixen totes les necessitats del mercat i no del tot establertes, puix que el 2005 *Taxus wallichiana* –Himàlaia- i altres quatre espècies de teix van haver de ser incloses als llistats de CITES per sobreexploació i comerç il·legal per a l’obtenció de taxans).

Però el debat sobre la col·lisió de drets ja s’havia obert: tal com existeix entre humans, també n’hi ha entre humans i els altres organismes de la biota i, fins i tot cal considerar si ha d’existir l’igualitarisme entre espècies, en cas de conflicte, posem per cas entre animal predador i planta depredada. La manera més encertada d’abordar la qüestió no és pas negar l’existència dels conflictes: més aviat, sembla millor estratègia que debatem cada cas i acordem com resoldre els interessos divergents. Les normatives legals que preserven uns espais o promouen la conservació de certes espècies, aprovades democràticament, són una manera de definir regles del joc i de delimitar on comencen i acaben els “drets” d’uns i d’altres. El que no s’hi val és fer “trampa” i un cop regulades les possibles col·lisions, oblidar-nos que ens hem dotat d’un sistema de resolució dels conflictes a la primera de canvi. Entre altres coses, almenys des del punt de vista científic, sabem que hi ha límits que, si són ultrapassats (mida poblacional mínima, mida dels fragments, nivells de diversitat genètica, etc.), no hi ha marxa enrere possible. El segon postulat de la Biologia de la Conservació ho estableix prou clarament: “*Many, if not all, ecological processes have thresholds below and above which they become discontinuous, chaotic, or suspended*” (Soulé, 1985).

Una disciplina de crisi

I és que si la Biologia de la Conservació és una disciplina de crisi (així la definia fa més de 25 anys el mateix Michael E. Soulé, considerat el seu fundador (Soulé, *l.c.*:727)), ara sí que ens trobem en el nínxol ecològic òptim! Diverses veus han començat ja a analitzar la situació de recessió econòmica en aquesta part del món i com afecta això la recerca i la pràctica en conservació de la biodiversitat. Si, d'una banda, és cert que l'alentiment de l'activitat econòmica pot desaccelerar la transformació/destrucció dels hàbitats (una bona notícia, atès que aquesta és la causa majoritària d'amenaça per a la flora als països mediterranis, *cf.* Sàez *et al.*, *l.c.*), no ho és menys que no és pas el fruit d'un convenciment o d'una planificació estratègica, sinó d'una simple limitació temporal de finançament que, quan pugui tornar a alimentar el sistema, pot continuar al mateix ritme o superior (i, en tot cas, les obres es faran amb menys recursos i, doncs, amb menys mesures correctores). Per si de cas, fixem-nos que simultàniament a la notícia d'Eurovegas, i només durant els primers quinze dies de març, s'ha conegut la intenció de Tossa de Mar de promoure un nou port esportiu que afectaria la línia litoral de la Costa Brava, el projecte d'instal·lació de molins aerogeneradors en un parc edic a l'Ametlla de Mar, o l'ampliació d'una carretera que passa pel mig dels Aiguamolls de l'Alt Empordà, que se sumen als centenars de projectes que esperen als calaixos o que estan en fase d'estudi i que han de seguir alterant el territori, a l'espera del finançament necessari per trinxar un país ja prou esquarterat.

La justificació del relançament econòmic serà ara molt difícil de rebatre. La proposta de conrear Cannabis a Rasquera –que fa uns anys hauria estat impensable i ara és seguida amb atenció, fins i tot a escala internacional - podria ara ser acceptable (i és vista en certs àmbits com a innovadora i enginyosa). En canvi, hi va haver una oposició dura al *Plan Hidrológico Nacional*, tot i que prometia també milers de llocs de treball (pla, per cert, que rebutjaven molts dels qui avui veuen bé l'Eurovegas!).

Reducció de finançament per a conservació i per a recerca

Mentrestant, a l'espera dels pressupostos de l'Estat, ja s'han retallat moltes inversions en despeses socials (salut, educació, cooperació al desenvolupament, etc). Pel que fa al nostre àmbit, fins i tot s'ha produït la venda de la seu de la Conselleria de Territori i Sostenibilitat (=Medi Ambient) per 52 MEur i la reducció de despesa en conservació de la biodiversitat és més que previsible. Els propis finançadors d'algunes accions de conservació fora de l'administració (obres socials de les caixes d'estalvis) han, simplement, desaparegut i no es té notícia d'una inversió decisiva en plans de recuperació de flora amb fons públics (que ja eren urgents amb la situació de fa quatre anys, quan es va aprovar el Decret 172/2008 de flora amenaçada de Catalunya), que hauran d'esperar.

No em sembla que els malalts, els infants, els grups socialment necessitats... o la flora i la biodiversitat en general siguin els causants de la crisi i no sembla, doncs, que hagin de pagar-ne les conseqüències, si estem convençuts d'una atribució justa de les responsabilitats mesurades objectivament (*accountability*). Més aviat són uns altres sectors els responsables de la situació, que haurien de fer-se càrrec de les conseqüències de les seves activitats (igualment com es van fer càrrec dels guanys quan n'hi havia). Aquí també, amb la reducció de recursos, s'intueix una altra col·lisió de drets...

Però és que posats a promoure la recuperació econòmica, no s'entenen les retallades, també, en l'àmbit de la recerca. Teòricament, la recepta de més recerca per a temps de crisi i l'impuls a la societat del coneixement convergeixen en els discursos dels nostres representants polítics, però a la pràctica, les alarmes de la comunitat científica s'han encès. En només un mes, es va anunciar la supressió del Ministeri de Ciència i Innovació, i el traspàs de totes les polítiques d'R + D + I a una Secretaria d'Estat, que depèn del Ministeri d'Economia i Competitivitat, més una retallada de 600 milions a ajuts de R + D + I, per reduir la despesa de l'Estat. Fa pocs dies, les principals associacions de científics han enviat una carta oberta al president del govern espanyol, Mariano Rajoy –prou moderada- en defensa de la ciència i de la recerca. Com que la inversió en recerca, en el nostre camp encara més, de les administracions autonòmiques dels Països Catalans és molt minsa, la situació no és fàcil i segurament molts equips amb personal amb contractes precaris o en institucions retallades veuran seriosament compromesa la continuïtat de la seva recerca o s'hauran de reinventar a fons.

Un repte sense precedents

És que, probablement, com ja opinen molts pensadors, la crisi és més profunda que una mera crisi econòmica. Tot un món que hem conegut fins a la segona meitat del segle XX és a punt de desaparèixer, fins i tot en la nostra manera de relacionar-nos amb la natura. Segurament també els que ens declarem compromesos amb la conservació de la biodiversitat ens hem de reciclar de cara al S. XXI, en un procés de reflexió no gaire amant de ràpides visions, però empès ineluctablement per les circumstàncies. Encara ens sobten afirmacions com ara que “els naturalistes hem d’evolucionar com les espècies, aprofitant els nínxols ecològics del present, com ho són les tecnologies fins i tot per tornar a connectar els nostres joves, que passen 7 h diàries davant de les pantalles, amb la natura” (Conniff, 2011). Sabrem trobar ara el nostre lloc, orientar la nostra recerca en la direcció adequada, donar consell científic-tècnic apropiat i lluitar d’una manera eficaç en la preservació de la diversitat biològica, integrats en la dinàmica social adequada? També nosaltres tenim una col·lisió ben a prop... Ja ho deia M. Soulé l’any 1991: cal encertar la tàctica! Es tracta d’un repte intel·lectual abans que res. La tasca en els nostres dies, enfrontats a una transformació sense precedents, és gegantina comparada amb la dels nostres predecessors. La resposta, segurament, també ha de ser sense precedents.

En altres paraules, del filòsof de la UdG Josep M. Terricabras, el debat sobre Eurovegas és del tot desenfocat: “Es pensa a curt termini i es vol apagar focs. No. Hem d’atacar l’origen del foc i no les conseqüències del foc”.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- (1) Notícia 23/2/2012 – La Vanguardia
- (2) Notícia 8/3/2012 – La Vanguardia
- (3) Notícia 8/3/2012 – El Punt-Avui
- (4) Notícia 1/2/2012 – DEPANA
- (5) Notícia 3/3/2012 – El Punt Avui
- (6) Notícia 27/2/2012 – Ecologistes en Acció

Conniff, R. (2011) Natural History Upgrade. *Conservation magazine* 12 (3) - Fall 2011. En línia <http://www.conservationmagazine.org/2011/09/natural-history-upgrade/> [Accés 15/3/2012].

Klein, N. (2008) *The shock doctrine. The rise of disaster capitalism*. En línia <http://www.naomiklein.org/shock-doctrine> [Accés 8/3/2012].

Pino, J. & E. de Roa (2001); Estat actual i dinàmica de poblacions de trencallada (*Kosteletzkya pentacarpos* (L.) Ledeb.) al Delta del Llobregat. *Spartina* 4:53-77.

Sàez, L., P. Aymerich & C. Blanché (2010). *Llibre Vermell de les plantes vasculares endèmiques i amenaçades de Catalunya*. Argania editio, Barcelona.

Soulé, M.E. (1985). What is Conservation Biology? *BioScience* 35, (11) The Biological Diversity Crisis: 727-734.

Soulé, M.E. (1991). Conservation: Tactics for a constant crisis. *Science*, New Series 253 (5021): 744-750.

Editat per: E. Aguilar

Citació recomanada: Blanché, C. 2012. *E-Opinió* núm. 26: *Eurovegas: col·lisió de drets?* Portal de Biologia de la Conservació de plantes. Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona. URI: <http://hdl.handle.net/2445/27724>

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/)

